

gospodar pa se ga sramuje.« Minister je to začel brati, pes mu ni šel v glavo in je rekel, da tega pač ne more dati poslancem na mizo. – Dobro, – je rekel dr. Potočnik, – koliko daš, če črtam tega psa? – In koliko zahtevaš? – ga je vprašal minister. – Daj 20 milijonov pa ga črtamo. – Dam 15, – je dejal minister – in tako je tudi bilo, za tiste čase pa je bil to v naših krajih najdražji pes, ki ga je kdo kupil.

Enako se je dr. Potočnik pred natančno 25 leti, ob 75-letnici SPD-PZS pogajal s takratnim predsednikom slovenske vlade **Stanetom Kavčičem**, ki mu je dejal, da se spodobi, da vlada dá jubilaru kakšno darilo – najmanj milijon za vsako leto, kot je rekel dr. Potočnik – in je toliko tudi dobil za planinsko organizacijo. »Takšen je bil pač takrat način dela. Vendar je treba ob tem reči, da se ni kljub temu takrat nihče vtikal v našo planinsko organizacijo, ki je bila popolnoma samostojna in avtonomna, tudi pri kadrovanju se ni vmešavala ne partija in ne Socialistična zveza, čeprav je vsakokrat požegnala naše odločitve. Stali smo na trdnem stališču, da nočemo nobenih funkcionarjev od zunaj in naj bodo odborniki in predsednik najaktivnejši

planinci. Nikoli tudi nismo postavljali vprašanja svetovnega nazora in ali je kdo član partije ali ne.«

In kako je potem dr. Miha Potočnik odšel s predsedniške funkcije? Kot pravi, »so bili v PZS odbori in komisije, med izredno delavnimi je bila takratna mladinska komisija, katere načelnik je bil inž. **Tomaž Banovec**, imeli smo kadrovsko politiko pomlajevanja in smo bili dogovorjeni, da bo predsednik Planinske zveze načelnik mladinske komisije, ko bom jaz nehal. Ko smo leta 1978 pripravljali proslavo ob 200-letnici prvega vzpona na Triglav, je delovni odbor vodil **dr. Tone Strojín**, ki mi je dejal: Še tole izpeljeva, potem pa naj pridejo drugi, mlajši. – Pred skupščino PZS leta 1979 so me sicer še pregovarjali, naj nadaljujem delo, vendar smo se naposled dogovorili tako, kot smo že prej odločili v upravnem odboru, in predsednik je postal inž. Banovec.«

Ko se je dr. Miha Potočnik poslovil od predsedniške funkcije na čelu PZS, je organizacija štela 156 društev in 99 770 članov.

Marjan Raztresen

REGIONALIZMI TUDI V PLANINSTVU NISO NIČ NOVEGA

POLSTOLETNA ZGODOVINSKA LUKNJA

TOMAŽ BANOVEC

Napisati dve strani ali nekaj podobnega za 100-letnico in za svojih okroglih 8 let predsednikovanja ni lahka naloga. Spominja na Prokrustovo posteljo, saj je bilo naročilo o tem dano tako, da sem imel manj kot teden dni časa za ta zapis. Bom malo daljši, nikakor pa ne popoln.

V letu 1955 sem prvič stopil čez prag Planinske zveze. Z bratom so naju iz PD Železničar poslali, da bi izvelkla loterijske nagrade za sklad Zlatorog. Kot načelnik Mladinskega odseka pri PDŽ sem leta 1957 začel sodelovati v novo ustanovljeni Mladinski komisiji in postal njen tretji načelnik, za **Šventovo** in **Kristanom**. Nato sem prevzel zelo različne planinske naloge, tako v društvu kot v okviru PZS. Bil sem tajnik komisije za alpinizem, propagandist v času praznovanja 75-letnice SPD, vseskozi sem sodeloval pri delu planinske založbe, ki smo jo obnovili v sedemdesetih letih. Več let sem bil podpredsednik, s 40 leti pa sem postal predsednik. Predsednik sem bil osem let in nekaj mesecev; za **Mihom Potočnikom** ni bilo lahko prevzeti te dolžnosti. Pustil pa je veliko narejenega in že utečenega.

Žal mi je, da se novejša planinska zgodovina piše s priložnostnimi članki na tak način – in še naprej bo tako, kot kaže. Začeli bomo z **Orož-**

nom, Aljažem in še kom, dodali še **Milom Kocbeka**, še manj **Tominška**, po drugi vojni pa se, kot kaže, zgodovina ustavlja ali se ne piše več. Pa smo v tem času vendarle precej naredili, za nami je že pol naše skupne planinske zgodovine.

Precej drugačen je bil tudi razvoj planinstva v tem novem času, tako glede kvalitete kot kvan-

titete. Planinci smo v tem času ponovno in drugače pripravljali naš sredogorski in visokogorski svet za nov način uporabe in naše članstvo za sonaravno življenje z gorsko naravo. Dosegli smo izredno množičnost v članstvu in pri obisku gorá ter druge velike uspehe v alpinizmu, pri ekspedicijah in drugje.

Ko sem začel predsednikovati, so bili časi še vedno naporni, a vseeno lepi. Planinski zvezi in PD Matici je ostal ogromen dolg do slovenske javnosti – obnova Kredarice. Imeli smo dovolj odborov, veliko akcij in idej, ogromno smo delovali, ne vedno z uspehom. **Gregor Klančnik** je rešil čast vseh nas in kot predsednik sem mu bil takrat in sem mu še danes zelo hvaležen. Težava je bila v tem, da smo v tem času obnavljali veliko ali skoraj vse v visokogorju, denarja pa ni bilo dovolj.

Med najtežjimi odločitvami je bila takrat tista o vnaprejšnjem zadolževanju PZS za kredite in nove naložbe. To smo storili za Kamniško sedlo in še nekatere druge postojanke ter naredili še nekaj velikih gradbenih podvigov. Trdim, da smo vse ali večino postojank, kar jih je bilo mogoče in kjer je bila volja, obnovili ali postavili na novo. Kot predsednik sem spoznal nove čudovite ljudi, zanesenjake in altruiste, ki so garali célo leto, da bi se na koncu ob zapiranju postojanke ali ob skromni otvoritvi še enega prizidka za hip usedli za mizo in si segli v roke. Nekateri tudi med nami so ocenjevali, da smo takrat planinci za gore pri nas naredili že preveč dobrega – preveč in prevelike postojanke, preveč poti. Mogoče je res: vse je bilo narejeno za množični obisk brez vodnikov in ne za peščico petičnih posebnežev, ki bi najemali vodnike in se z njimi podali v zanje rezervirane gorske rezervate.

Ekspedicije so v tistem času potekale na tudi danes znan način. Nikoli ni bilo dovolj denarja ob odhodu, vendar je bil na koncu vedno uspeh – in dolg tudi vedno. Uspehi pa so bili včasih velikanski. Najbolj sem bil vesel Everesta in grozno žalosten, ko smo se poslavljali od Aleša Kunaverja. Poslovitve so bile sestavina predsednikovega položaja. Bil je čas, ko smo se poslavljali od slavnih jeseniških reševalcev. Blejska Dobrava, eno od najlepših pokopališč na Gorenjskem, me je sprejela skupaj z drugimi žalujočimi kar petkrat. Posebej hudo mi je bilo ob Vladu, ki je omahnil ob delu na Kokrskem sedlu. In še drugi so bili.

Ni pa lahko razumeti temperamentov tolikih zanesenjakov ali razčleniti in zagovarjati pravih smeri našemu početju. Čeprav smo vsi ljubili in ljubimo Bovško in Trento, rešitve za Zlatorog nismo našli. Neurejeno lastništvo, čudno obnašanje občine in vse drugo so pripeljali do novih zadreg. Nič hudega se ni dogodilo – bolje je tako, samo da ni slabše...

Triglavski narodni park sedaj investira v Log in

Trento. Park je nova institucija, ki je nastala tudi in predvsem zaradi zahteve PZS. Začetki sodelovanja z njimi so bili tudi trdi. »Lovski pristop« v začetku je sedaj zamenjan z drugačnim in mislim, da smo delali prav. Druga slovenska gorska območja še vedno snujejo svoje parke in zaščitite. Veliko se raziskuje, naredi pa bolj malo. Mislim, da ni treba preveč hiteti. Nekam malo nas je Slovencev in ne delajmo si preveč novih rezervatov.

Regionalizem kot drugje v Sloveniji tudi v planinstvu ni nič novega. Gorenjci so vedno podarjali, da pravzaprav delajo za Štajerce in druge, ki jih s poceni storitvami v postojankah subvencionirajo. Če greš danes po velikih gorah, oskrbniki povedo, kdo pride, da tudi spi: Avstrijci in Štajerci. Gorenjci ali ne hodijo ali ne spijo. Koče se nikomur ne izplačajo, nihče pa jih ne odda drugemu upravitelju. Zasavci so bili vedno posebej organizirani, močni v stališčih in dokaj enotni. Ljubljanski MDO je delil težave svojega mesta, svoje velikosti, in preživel veliko težav zaradi tega. Primorci, Notranjci in Dolenjci so delili usode vojaško zavarovanih območij; zdaj, ko smo sami in samostojni, bo drugače – imamo pa novo južno mejo. Vsi pa so pridno delali transverzale in vezne poti. Tudi Pomurci in Prekmurci, Prleki in Haložani. Korošci, čeprav so daleč, so mi vedno blizu; imajo naraven pristop k stvarem in k svojim čudovitim goram. Kjerkoli vidim Knafelčev znak, sem vesel. Spomni me na mojo organizacijo in na znanega neznanca, ki je nalslikal krogec, in na to, da naša mlada država tudi v prihodnje ne bo mogla živeti brez planinske organizacije, vsaj dobro ali popolno ne.

Veliko sem preučeval tudi sestav naše organizacije in se v merjenjih deloma strinjal s podatki, ne pa s »kinezološkim bluzenjem«, ki je z različnimi računalniškimi in statističnimi metodami dokazalo, da so v planinstvu zlasti delavni tehnična inteligenca in visoko kvalificirani specialisti. Res je v naših odborih malo ekonomistov, sociologov in družboslovcev, je pa dovolj pedagogov, filozofov in nekaj pravnikov. Prav tehnična izobrazba vseh ravni je, kot kaže, značilna za odborništvo. Od tod verjetno taka zavzetost za dodelave, popravila, gradnje in podobne zadeve.

Razmerja v ožjem PZS so bila nekaj običajnega. Če je tehnik predsednik, vodi založbo Peter zdravnik, vzgojo strojniki, GRS tehnični svetovalec, mladino matematik, alpinizem spet kemik ali tehnični svetovalec. Ekspedicije pa so tako vedno vodili in organizirali sami tehniki. Nekateri so postali odlični pisci. Ob pričakovanih zahtevnostih takih funkcij včasih marsikdo dobi s pručitvijo še drug poklic. **Jože Dobnik**, ki je prišel med nas kasneje iz PTT, a je v PZS že 14 let, nas je naučil doslednosti in točnosti. Veliko smo se naučili, marsikaj smo si tudi

očitali. Ubogi so bili vedno tajniki, ki poskušajo amaterske težave in pripombe zgladiti. Če so tiho kot grob, je vse v redu, a ni veliko urejenega; če prenašajo izjave, težko kaj uredijo; če pa preveč povedo, so na koncu sami krivi za vse težave. Koncepta delovne skupnosti nismo dokončno rešili; tudi v času mojega predsednikovanja ne. Znana pa je pisarna po tem, da nas je vse predsednike kar dobro preživela.

Zanimiv je bil tudi takratni glavni odbor. Ko smo se že dogovorili za ločevanje članstva na a, b in c, smo na naslednji seji sklep razveljavili. Uveljavlja ga po šestih letih novi upravni odbor.

Ko je prišel čas za zamenjavo mene kot predsednika, so se začele težave. Bil sem najmanj dve leti preveč predsednik, ker se v PZS nismo sporazumeli, kdo me bo nasledil. Bilo je več kandidatov. Ljubeznivo pismo o tem, da sem nekoliko preveč časa predsednik, so poslali

tudi iz RK SZDL. Predsedstvo sem oddal **Marjanu Oblaku** na skupščini v Ljubljani in ostal samo še predsedujoči – zadnji v vrsti enoletnih rotirajočih predsednikov – Planinske zveze Jugoslavije. V vročem juliju 1991 sem to funkcijo odložil, takoj in dokončno. Postali smo država in dokončno samostojni. V svojem rednem delu imam zaradi tega izredne nove obremenitve in le s težavo sledim nalogam, ki sem jih še sprejel kot član sedanjega upravnega odbora PZS. Štiriletna doba za amaterja je nekoliko predolga zadeva, vsaj zame, zdaj in po novem.

Mislím, da usmeritev na tekmovalno in tržno ekonomijo v novi državi tudi od PZS zahteva, da drugače in na novo uredi svoje vrste. Vedno znova in znova smo se prilagajali in tako postali ter ostali med velikimi in pomembnimi organizacijami civilne družbe, ki ji sedaj toliko obetajo v naši novi državi.

DESETLETJE PRIPRAV NA STOLETNI JUBILEJ

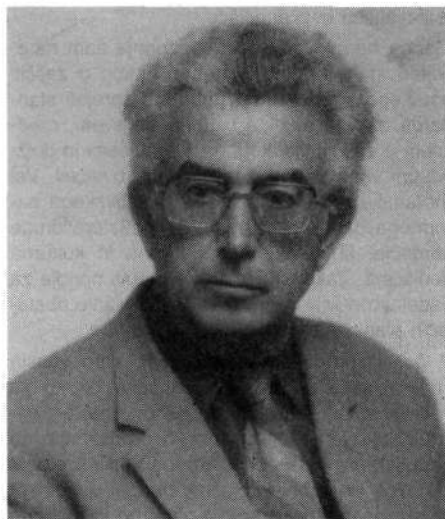
DOLGOVI GORNIŠKEMU NARODU

MARJAN OBLAK

Vse minulo desetletje, od leta 1983 do zdaj, je bilo podrejeno pripravam na slovesno in delovno praznovanje 100-letnice ustanovitve osrednje slovenske planinske organizacije, »Slovenskega planinskega društva«. Uvod v začetek praznovanja je bil ob 90-letnici SPD-PZS slavnostni občni zbor Planinskega društva Ljubljana-Matica z razvitjem društvenega prapora. V tem obdobju je bila otvoritev obnovljenega in povečanega planinskega doma na Kredarici kot simbola Slovenije pod Triglavom.

Planinci smo si zadali nalogo, da ob tem 100-letnem jubileju v Ljubljani dobimo Slovenski planinski muzej, v Bavšici pa sodoben vzgojno-izobraževalni center za otroke, mladino in tudi za alpiniste. Te naloge nam ostajajo – ampak vsem Slovencem, ker je planinski muzej potreben narodu, ker bo dokaz, da smo na tej zemlji Slovenci z nam lastno kulturo, zgodovino in slovenskim jezikom sami osvajali ta svoj gorski svet. Planinci imamo svoja pota, planinske domove in kočje po vseh naših gorah, tako v sredogorju kot v visokogorju, slovenski planinski muzej pa mora imeti svoj sedež v glavnem mestu nekoč dežele, potem banovine in republike in danes države. Muzej je potreben narodu, glavnemu mestu, kulturni in turistični ponudbi, za lastne potrebe in tujce.

Že več kot dve desetletji si planinci prizadevamo pridobiti prostore za to osrednjo institucijo v Ljubljani. Za muzej je dovolj zbranega gradiva, najmanjša površina potrebnih prostorov je 300 kvadratnih metrov.

Mnogo let smo živeli od obljub, da bo za to osrednjo slovensko in ne le ljubljansko institucijo dovolj prostora v prenovljenem ljubljanskem gradu. Že pred leti pa nam je bilo sporočeno, da je namembnost ljubljanskega gradu spremenjena in naj si sami in druge poiščemo prostore. Pričeli smo znova; najprej smo hoteli najti prostor in zanimive sponzorje za nabavo muzejske opreme, izdelane po načrtih. Pridobili smo sponzorje, ni pa bilo prostora. Ob izpraznitvi Mercatorjevih prostorov v Zoisovi hiši na Bregu 22 v Ljubljani smo dobili najprej obljube, nato možnost le delnega najema prostorov – komaj četrtino potrebnega in v stavbi obstoječe-